

VANDALAY IND

400610 Cluj-Napoca, str.
Năsăud 16/9
tel. 0742097492
fax 0264271708
vandalay.arh@gmail.com

STUDIU ISTORIC

com. Ceanu Mare

Cluj-Napoca

2010

Introducere

Teritoriul din jurul Turzii și, implicit teritoriul comunei Ceanu Mare, trebuie să fi fost locuit încă din paleoliticul mijlociu (120000-80000 a.Chr.). Este un areal de pseudo silvo-stepă în zona salină a Câmpiei Turzii, la aproximativ 10 km de confluența văii Largi cu valea Arieșului.

Epoca nouă a pietrei oferă primele descoperiri arheologice pe raza comunei, din păcate fără să fie identificate așezări clare, doar descoperiri sporadice. Locuirea continuă în zonă și în epoca bronzului, când, așezările sunt semnalate pe locuri mai înalte decât anterior. De această dată, avem de-a face cu cel puțin o așezare, cercetată exhaustiv în anii precedenți, cu rezultate semnificative pentru studiul epocii bronzului.

Cele mai multe descoperiri arheologice le cunoaștem din epoca romană. Zona făcea parte probabil din teritoriul Potaissei, fiind un spațiu tipic de dezvoltare rurală romană. Acest fapt este atestat de existența așezărilor și a vilelor rurale romane, descoperite în arealul comunei. În acest context au mai fost descoperite și monumente sculpturale și monede. Și în antichitate zona trebuie să fi fost, ca și astăzi, propice agriculturii și creșterii animalelor.

Sursa primară, uneori singura, pe care ne-am putut baza reconstituind punctele și siturile arheologice din com. Ceanu Mare a fost Repertoriul Arheologic al județului Cluj. Identificarea punctelor arheologice semnalate în Repertoriul arheologic a fost extrem de dificilă, deoarece de cele mai multe ori descrierea din text nu corespunde cu realitățile din teren și nici cu punctele care sunt marcate pe hartă. Am respectat numeroatarea din repertoriu doar la Boian, primul sat descris, urmând apoi numerotarea în continuare, adăugând noi zone de interes acolo unde am descoperit fragmente ceramice în urma perieghezei. Am păstrat de asemenea descrierile din repertoriu, chiar dacă uneori localizările sunt imprecise, acestea fiind clarificate de această dată cu coordonate ST 70, citate în text și în anexe (caiet de teren). Toate punctele au fost determinate pe teren, în urma unei periegheze, cu câteva excepții amintite în text. Au fost trecute codurile RAN (Repertoriul Arheologic Național) și codurile LMI (Lista Monumentelor Istorice), acolo unde acestea se cunosc. Pentru restul siturilor este necesară înscrierea lor în RAN și LMI.

Principalul beneficiar va fi comuna Ceanu Mare cu satele aferente pentru o protejare coerentă a patrimoniului istoric, dar și specialiștii din domeniu care cu ajutorul acestor date topografice vor reuși să se orienteze în teren. Unele puncte sunt cunoscute cu date de localizare neclare, altele descrise doar de autori maghiari în publicații de la sfârșitul sec. XIX-începutul sec. XX.

Cercetările arheologice de teren se confundă cu o muncă etnografică, denumirile mai vechi ale locurilor în care au fost semnalate descoperiri arheologice fiind extrem de dificil de aflat. De cele mai multe ori acest lucru a fost imposibil.

Nu se știe precis data de întemeiere a satelor aferente comunei Ceanu Mare. Boian, satul cu cele mai multe descoperiri arheologice, se numea inițial Beiul de Câmpie sau Mező-Bő¹. Istoria orală înregistrează existența unei biserici "de lut" încă din sec. al XVI-lea pe locul actualei grădinițe în fosta școală confesională. Înainte de anul 1700 a fost adusă o altă biserică din Juc sau Cojocna, demolată în 1967. Primul recensământ a fost făcut de austrieci în 1760-1762, constatând existența a 40 de familii de ortodocși și a unei familii unite. Paradoxal, existau trei preoți ai bisercii unite și nici unul ortodox, deși biserică exista. După 1967 biserica din Viișoara donează parohiei Boian vechea biserică de lemn cu cele două clopote, pe structura căreia a fost ridicată actuala biserică în 1972. Fără să se știe când mai mulți ortodocși au fost convertiți la Uniație, probabil în timpul episcopului Petru Pavel Aron, când parohia a primit pământ. În timpul ocupației maghiare în sat au fost aduși mai mulți maghiari.

Satul Iacobenii, cunoscut și ca Sîniacob, Sîniacobul de Câmpie sau Mező-Szent-Jakab, apare pentru prima dată atestat în documentele din anul 1341 sub denumirea de Zenth Jacaptelke, ca moșie a nobililor din Frata². Apare din nou amintit în 1348 într-un document privind hotărnicia moșiei Frata făcută de Conventul de la Cluj-Mănăștur, la ordinul lui Petru, voievodul Transilvaniei. În 1448, 1470 și 1472 sunt menționați câțiva cnezi din Iacobenii, iar în sec. XV-XVI, satul era moșia unor familii nobiliare. Avea o populație redusă până la sfârșitul sec. al XVIII-lea, fiind amintite de

¹ Informațiile se regăsesc în scurta istorie a bisericii din sat păstrate de preotul din parohie căruia îi mulțumim pe această cale.

² Vezi V. Pinte, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobenii*, ActaMN IV, 540, 1967.

I. Micu-Klein, în 1733, 24 de familii românești și un preot. În 1780 satul avea cu siguranță o biserică românească de lemn. La recensământul maghiar din 1900 satul avea un total de 652 de locuitori din care 619³. Înainte de cel de-al doilea război mondial populația era de 964 de locuitori din care 864 români, 26 de unguri, 2 evrei și 72 de țigani⁴.

Observăm, deci, că populația era majoritar românească, așa cum a rămas până azi.

BOIAN

1. Se descrie în Repertoriul Arheologic a jud. Cluj, în apropierea km 11, pe drumul local, existența unor urme de ziduri, cărămizi, țigle, ulcioare și fragmente de vase romane, mărgele de piatră și pastă de sticlă⁵. Descrierea este nesigură, probabil că singurul care a identificat precis locația a fost I. Téglás. Nu știm ce înseamnă km 11, în funcție de ce localități. Orientându-ne după bornele km actuale constatăm că km 11 ar corespunde din direcția Frata în dreptul unui promontoriu, așa cum descriesese I. Téglás și cum este prezentat și pe harta din Repertoriul Arheologic al jud. Cluj⁶ (pc. 6). Numai că aici am identificat doar fragmente ceramice preistorice. Continuând periegheza de-a lungul drumului dinspre Ceanu Mare înspre Boian am identificat în final ceea ce pare a fi așezarea romană, pe o altă terasă a Văii Largi (în apropiere de "Valea Scroafa") (GPS 1 - coordonate 421878.577 / 572168.74 / 338,606 m). Situl arheologic este descris pentru prima dată de către I. Téglás la începutul sec. al XX-lea⁷. Astfel, susținea că de la Bolduț înspre Ceanu, pe un promontoriu denumit Egőfő, era un loc denumit Téglásfar datorită faptului că localnicii au descoperit aici multă țiglă, ceramică și material

³ Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria, Sibiu, 1909, 194.

⁴ S. Manoilă, Recensământul general al populației României, 1930, vol. II, 484.

⁵ Apar inventariate la Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei cu nr. de inv. I 6383, vezi RA, p. 60. Situl apare înregistrat în LMI 126, cod CJ-I-s-B-06971.

⁶ RA, fig. 26. Acum nu mai identificăm pe teren borna cu km 11, care fusese vizibilă la începutul sec. XX, cf. I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438.

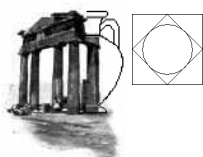
⁷ I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438.

de construcție⁸. Am descoperit și noi pe teren material ceramic destul de numeros, prezentat în fig. 11-13. Situl este înregistrat cu cod RAN 56871.02, și LMI CJ-I-s-B-06971.

Tot în dreapta Văii Larga, identificată în publicațiile mai vechi cu Horgasalja, în porțiunea denumită Mezöböö și Mezönagycsán au fost identificate resturi de schelete umane, în zona în care în pârăul Rétpataka se varsă un izvor. Rétpataka este denumit aici pârăul Horgasalja. Scheletele au fost descoperite în 1893-1894 cu ocazia construirii unui drum de-a lungul unui deal. A fost ulterior descoperită în perieghetză ceramică romană⁹. Zona trebuie să fie în apropiere de prima, poate la 300 de m nord, acolo unde un drum începe să ocolească dealul "Scroafa". Este probabil chiar "Drumul Turcilor" descris și la pc. 4.

ROMÂNIA

M I N I S T E R U L C U L T U R I I
S I C H I T E I O R

DIRECTIA MONUMENTE ISTORICE SI MUZEE

Sos. Kiseleff, nr. 30

713411 București

Tel./ Fax: + 402 1 222.82.39

Tel. +40 21 224.44.21

FS-RAN 1

⁸ Menționa că un anume Péter István, din Egerbegy, a dus de aici căruțe întregi de material de construcție, I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438.

⁹ I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438.

I. FIȘĂ SIT ARHEOLOGIC

1. **Denumirea sitului arheologic: Boian**
 2. **Denumirea sectorului arheologic:**
 3. **Codul RAN al sitului arheologic : 56871.02**
 4. **Județ: Cluj**
 5. **Localitatea (oraș / sat, etc.): Boian**
 6. **Comuna: Ceanu Mare**
 7. **Punct: “ Téglásfar”, “Vénhegy”**
 8. **Adresa: în dreapta drumului Ceanu Mare – Câmpia Turzii (DJ 150)**
 9. **Reper: Terenul de amplasament se află pe un promontoriu la c. 590 de m nord față de intersecția cu drumul care duce la satul Boian și 220 m nord-vest față de DJ150.**
 10. **Latitudine: 46.64283**
 11. **Longitudine: 23.97756**
 12. **Coordonate ST 70: coordonate 421878.577 / 572168.74 / 338,606 m.**
 13. **Repere geografice: Zona indicată se află în zona Valea Largă-Valea Scroafa.**
 14. **Repere hidrografice: Valea Largă-Valea Scroafa.**
 15. **Data primei cercetări a sitului: -**
 16. **Încadrare cronologică: epoca romană – sec. II-III p. Chr.**
 17. **Referințe bibliografice: I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438; Repertoriul Arheologic al jud. Cluj, p. 60;**
-
2. În curtea bisericii din sat se mai păstrează o stelă funerară (GPS 2 - coordonate 422994.56 / 571055.055 / 359.383 m), accesibilă publicului, situată în curtea bisericii, pe aleea care duce înspre intrarea principală. Stela funerară a fost descoperită acum aproximativ 15 ani în cimitirul învecinat, la aproximativ 95-100 de m sud-est de locul în care este depozitată piesa, în locul marcat pe ridicarea topografică cu un pătrat de culoare roșie. După măturările groparilor conurile din partea superioară a piesei erau vizibile la suprafață. De altfel, în aceeași zonă se mai disting urmele a trei pietre, poate

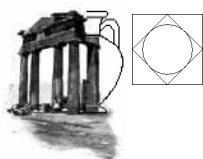
similare cu piesa noastră. Cu toate acestea, nu au mai fost descoperite alte materiale arheologice, deși se sapă morminte în zonă și în prezent. Nu este vizibilă la suprafață nici o altă urmă arheologică. Nu este exclus ca piatra să fi fost adusă din așezarea romană descrisă mai sus la pc. 1.

Piesa este din piatră de calcar și se păstrează doar fragmentar. Se înscrie în tipul stelelor arhitectonice figurate, numeroase în Dacia și descrise pe larg de L. Țeposu Marinescu¹⁰. În partea superioară are trei proeminențe, cea din mijloc constituindu-se într-un triunghi decorat cu o rozetă. Partea centrală cuprinde un medalion în care sunt încadrate trei busturi togate ale decedaților. În partea inferioară, într-un dreptunghi este încadrată inscripția din care se poate distinge D(is) M(anibus).

Propunem supravegherea zonei și atenționarea responsabililor (preotul paroh în special) și a groparilor să acorde atenție fiecărei piese care ar ieși la iveală odata cu săparea mormintelor.

ROMÂNIA

M I N I S T E R U L C U L T U R I I
S I C H I T E I O R

DIRECTIA MONUMENTE ISTORICE SI MUZEE

Sos. Kiseleff, nr. 30

713411 București

Tel./ Fax: + 402 1 222.82.39

Tel. +40 21 224.44.21

FS-RAN 1

¹⁰ L. Țeposu-Marinescu, Funerary Monuments in Dacia Superior and Dacia Porolissensis, BAR IS 128, 1982, p. 118 sqq.

I. FIȘĂ SIT ARHEOLOGIC

1. **Denumirea sitului arheologic: Boian**
2. **Denumirea sectorului arheologic:**
3. **Codul RAN al sitului arheologic :**
4. **Județ: Cluj**
5. **Localitatea (oraș / sat, etc.): Boian**
6. **Comuna: Ceanu Mare**
7. **Punct: Biserica-cimitir**
8. **Adresa: Biserica-cimitir**
9. **Reper: Piesa se află în curtea bisericii din sat**
10. **Latitudine: 46.63502**
11. **Longitudine: 23.99219**
12. **Coordonate ST 70: 422994.56 / 571055.055 / 359.383 m.**
13. **Repere geografice: Biserica ortodoxă**
14. **Repere hidrografice: la nord-vest de cimitirul satului, aproape de vatra satului Boian**
15. **Data primei cercetări a sitului: -**
16. **Încadrare cronologică: epoca romană – sec. II-III p. Chr.**
17. **Referințe bibliografice: Repertoriul Arheologic al jud. Cluj, p. 60;**

3. În intravilanul satului a fost descoperit un nucleu de obsidian, aparținând epocii neolitice¹¹. Precizările topografice sunt imposibile, dar descoperirea este înregistrată ca sit arheologic cu cod RAN 56871.01, fără a fi însă înscrisă în lista monumentelor.
4. La vest de sat, pe dealul denumit „Vârful cu Vânat” este semnalat un șanț artificial denumit “Drumul Turcilor”. Nici un localnic nu-și mai aduce aminte de aceste toponime. Așadar localizarea șanțului a fost aproape imposibilă. Cea mai posibilă localizare este pe dealul “Scroafa” unde sunt vizibile pe teren mai multe șanțuri, iar în apropiere un drum care duce înspre Valea lui Cati. Nu am identificat nimic pe teren. Dealul are o altitudine maximă de 450 m, cu o

¹¹ A. Buday, Erd. Múz. Évk., 1906, p.64.

latitudine (N) și longitudine (E) de 46.64987 / 23.96177 (GPS 4). Platoul se află la o distanță de aproximativ 510 m vest-nord-vest de așezarea romană descrisă la punctul nr. 1.

5. Un alt toponim pe care nu l-am identificat cu exactitate este cel înregistrat în Repertoriul Arheologic al jud. Cluj la pc. 5¹², corespunzător localității Boian, ca fiind “Cetatea de Pază”. Aici este semnalată “o împrejmuire de 180 de picioare, un val de pământ înalt de 5-6 brațe, iar în mijloc o adâncitură de 4 brațe, lată de 5 brațe”. Au fost realizate sondaje, dar nu a fost descoperit nimic¹³. Cea mai probabilă localizare pentru aceste denivelări o identificăm pe platoul de la vest de “dealul Comorii”, la sud de cimitirul satului și la o distanță de c. 370 m de pc. 2, undeva la granița dintre comuna Ceanu Mare și Triteni (latitudine / longitudine 46.62695 / 23.99842, altitudine 475 m) (GPS 5).
6. După cum am amintit, în timpul periegezelor pentru identificarea sitului descris la nr. 1 am descoperit pe un promontoriu situat la sud de intrarea în Ceanu Mare dinspre Boian câteva fragmente ceramice presitorice, probabil aparținând epocii bronzului (GPS 6). În Repertoriul Arheologic al jud. Cluj la Fig 26 este semnalat eronat în această zonă punctul cu nr. 1.

Bolduț

7. În Repertoriul Arheologic al jud. Cluj se semnalează în hotarul satului, pe malul drept al “văii Horgoș”, cărămizi, olane și cioburi romane, morminte cu vase, o monedă de la Antoninus Pius, un fragment de relief al cavalerului trac și capul unei statui cu reprezentarea lui Mithras sau a unui dadofor¹⁴. Hidronimul Horgoș nu se mai păstrează, dar probabil că este vorba de valea care străbate satul Bolduț dinspre nord-vest înspre sud-est, denumită azi de localnici pârăul Buturii. Singurul care pomenea pârăul Horgasalja fusese I. Téglás în 1909, susținând că așezarea romană se află la nord de sat pe malul drept al pârăului. În acest loc au fost descoperite numeroase țigle, denumite “țigle păgâne”, toate fără ștampile, și material de construcție bogat folosit la

¹² RA, p. 60.

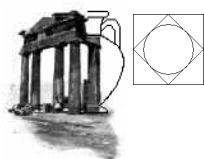
¹³ B. Orbán, Székelyföld, 4, 1870, 66; J. Könyöki, G. Nagy, Középkori várak, 287; RA, p. 60.

¹⁴ Ultima piesă se păstrează la Muzeul din Turda cu nr. de inv. 2793, RA, p. 62.

construirea caselor din sat¹⁵. Identificarea sitului a fost foarte dificilă. Localizarea probabilă părea să fie pe platoul de la nord-vest de sat, pe malul drept al pârăului amintit, dar nu am identificat urme arheologice în arătură (GPS 7 – coordonate ST70 418456.923 / 570396.827 / 366.658 m). De la săteni, în special de la dl. Lăurean Vălean (casa nr. 104), am aflat că în gradinile de vis-à-vis de școală, în apropiere de pârăul Buturii, au fost descoperite materiale ce păreau să indice așezarea romană (GPS 7' – latitudine / longitudine 46.62745 / 23.94078 la o altitudine de 339 m). Situl este înregistrat cu cod RAN 56880.01 și cod LMI CJ-I-s-B-06974. Pe de altă parte în harta austriacă Horgasalja p. pare să fie identică cu Valea Largă (fig. 1), prin urmare este posibil ca așezarea romană să fie mult mai aproape de vatra satului, fără să o putem identifica în acest moment. Oricum, toate excavațiile din zonă vor trebui supravegheate (GPS 7'' – latitudine / longitudine 46.62432 / 23.95386 / 317 m; ST 70 – 419926.655 / 569813.105 / 319.563).

ROMÂNIA

M I N I S T E R U L C U L T U R I I
S I C H I T E I O R

DIRECTIA MONUMENTE ISTORICE SI MUZEE

Sos. Kiseleff, nr. 30

713411 București

Tel./ Fax: + 402 1 222.82.39

Tel. +40 21 224.44.21

FS-RAN 1

¹⁵ Tot I. Téglás descrie în detaliu și relieful reprezentându-l pe cavalerul trac, de care auzise de la învățătorul din sat, I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438.

I. FIȘĂ SIT ARHEOLOGIC

1. **Denumirea sitului arheologic: Bolduț**
2. **Denumirea sectorului arheologic:**
3. **Codul RAN al sitului arheologic : 56880.01**
4. **Județ: Cluj**
5. **Localitatea (oraș / sat, etc.): Bolduț**
6. **Comuna: Ceanu Mare**
7. **Punct: Terenul de sport - în dreapta Văii Largi**
8. **Adresa: în dreapta drumului Ceanu Mare – Câmpia Turzii (DJ 150) și a Văii Largi.**
9. **Reper: Terenul de amplasament se află la c. 150 de m nord față de DJ150.**
10. **Latitudine: 46.62432**
11. **Longitudine: 23.95386**
12. **Coordonate ST 70: coordonate 419970.3 / 55698752 / 317 m.**
13. **Repere geografice: Zona indicată se află în zona Valea Largă, în dreapta acesteia.**
14. **Repere hidrografice: Valea Largă.**
15. **Data primei cercetări a sitului: -**
16. **Încadrare cronologică: epoca romană – sec. II-III p. Chr.**
17. **Referințe bibliografice: I. Téglás, AÉ, XXIX, 1909, p.438; Repertoriul Arheologic al jud. Cluj, p. 62-3;**

8. Fragmente ceramice, dar de factură preistorică (neolitic-epoca bronzului), au fost descoperite în curtea din spate a școlii, care se întinde până la biserica din apropiere (GPS 8 – coordonate ST70 418996.577 / 570594.87 / 345.781 m).

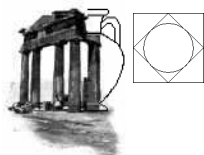
9. De asemenea în raza satului Bolduț, la granița cu comuna Tritenii de Sus, în zona “La Râpă” sau “Capu Satului”, a fost descoperită un sit databil în epoca bronzului (cultura Noua). Situl a fost identificat în urma unei periegeze arheologice în 1998 pe malul stâng a Văii Largi într-o vale mică străbătută de șapte izvoare, patru cu o salinitate ridicată, fiind o zonă foarte bună pentru

pășunat. Situl se află la limita estică a masivului de sare Turda și în vecinătatea unui zăcământ de tuf vulcanic poros. Au fost făcute cercetări arheologice sistematice în anul 2006, ca urmare a unei săpături preventive realizate cu ocazia construirii fabricii de cărămizi Wienerberger¹⁶. Amplasamentul așezării (GPS 9 – ST70 - 420021.586 / 568593.163 / 330.042 m) devine locul de unde se extrage lut necesar fabricării cărămizilor, așadar situl este acum distrus.

Situl este special prin descoperirea aici a 12 cenușare și a unor vetre, cuptoare și gropi rituale. Cenușarele sunt aglomerări de mari dimensiuni de cenușă caracteristice în aria culturii Coslogeni din estul Carpaților¹⁷.

ROMÂNIA

M I N I S T E R U L C U L T U R I I
S I C H I T E I O R

DIRECTIA MONUMENTE ISTORICE SI MUZEE

Sos. Kiseleff, nr. 30

713411 București

Tel./ Fax: + 402 1 222.82.39

Tel. +40 21 224.44.21

FS-RAN 1

I. FIȘĂ SIT ARHEOLOGIC

1. Denumirea sitului arheologic: Bolduț

2. Denumirea sectorului arheologic:

¹⁶ Săpăturile preventive au fost realizate de M. Wittenberger. Îi mulțumim pentru informații.

¹⁷ Funcționalitatea acestora constituie încă un semn de întrebare.

3. **Codul RAN al sitului arheologic :** -
4. **Județ:** Cluj
5. **Localitatea (oraș / sat, etc.):** Bolduț
6. **Comuna:** Ceanu Mare
7. **Punct:** “La Râpă”, “Capu Satului”
8. **Adresa:** în stânga drumului Ceanu Mare – Câmpia Turzii (DJ 150) și a Văii Largi.
9. **Reper:** Terenul de amplasament se află la c. 300 de m est față de DJ150 și 500 de m sud față de intrarea dinspre sud în Bolduț.
10. **Latitudine:** 46.60965
11. **Longitudine:** 23.95175
12. **Coordonate ST 70:** coordonate 420021.586 / 568593.163 / 330.042 m.
13. **Repere geografice:** Zona indicată se află în stânga Văii Largi într-o zonă de pășune cu 7 izvoare.
14. **Repere hidrografice:** Valea Largă – 7 izvoare.
15. **Data primei cercetări a sitului:** -
16. **Încadrare cronologică:** epoca bronzului – cultura Noua.
17. **Referințe bibliografice:** M. Wittenberger, *Un sit deosebit aparținând culturii Noua, Bolduț, jud Cluj* (sub tipar).

Iacobeni

10. La circa 2 km vest de satul Iacobeni, pe partea de est a dealului “Cuntenit” sau “Hodaie”¹⁸ au fost descoperite mai multe morminte de incinerare cu urne databile în epoca romană. Din cele patru urne descoperite inițial una se păstrează la Muzeul din Turda. Avea în inventar un inel de bronz. În Repertoriul Arheologic se face probabil o confuzie, susținându-se că D. Protase realizase un sondaj arheologic, dar nu au mai fost identificate morminte. Mai departe că necropola pare să fie similară, ca tip, celei de la Soporu de Câmpie aflată la circa 2,5 km în linie dreaptă. Din nou localizarea

¹⁸ Cf. D. Protase, I. Țigăra, *Săpăturile de la Soporu de Câmpie*, Materiale V, 1959, p. 425; D. Protase, *Șantierul arheologic Soporul de Câmpie*, Materiale VII, 1961, p. 423; D. Protase, *Șantierul arheologic Soporul de Câmpie*, Materiale VIII, 1962, 527; Descrierile din Repertoriul arheologic al jud. Cluj nu corespund situl fiind identificat în zona denumită “La Vie” sau “Sărătură” pe coasta sudică a dealului Vizuinilor sau Sărăturilor (punct marcat cu 10'-11), vezi RA, p. 235.

sitului în Repertoriul Arheologic nu este sigură¹⁹, mai ales că în aceea zonă nu se vede nimic pe teren (GPS 10'-11 – latitudine / longitudine 46.65929 / 24.02138 / 340 m). Mai probabil este să fi fost într-adevăr în dreapta drumului care duce înspre Câmpia Turzii dinspre Sopor, așa cum o descriesese și autorul săpăturilor arheologice²⁰. Tot aici, îmi amintesc localnicii, au fost descoperite urnele funerare, iar din planul redat de V. Pinteș identificăm aceeași zonă²¹ (GPS 10'-11 – coordonate ST70 423290.182 / 575635.993 / 354.739 m). Distanța dintre puncte este de aproape 3 km. Din fericire nici una din cele două locații nu se află în zone de construcții. Va fi necesară supraveghere periodică, sub forma periegezelor de teren, a lucrărilor agricole. Situl este înregistrat cu cod RAN 56933.01, și înscris în LMI cu codificarea CJ-I-s-A-07074. De fapt, situl îl reprezintă necropola romană identificată la Soporul de Câmpie, chiar dacă se află în zona satului Iacobeni, dar folosit ca pășune a Soporului. Se află lângă așa-numita "Moara lui Gogoman", unde sunt câteva case ce aparțin de Iacobeni, lângă podul de beton al șoselei care duce înspre Câmpia Turzii, limita de est a necropolei fiind șoseaua județeană. Au fost cercetate peste 150 de morminte în mai multe campanii de săpătură arheologică coordonate de D. Protase. Majoritate mormintelor sunt de incinerare, cu ardere la rug, cu câteva excepții de înhumări. Urnele cu resturile cinerare sunt depuse în gropi de formă cilindrică, cu diametrul cuprins între 0,85-1,05 m. Unele gropi aveau pereții și partea inferioară căptușită cu lut. Unele morminte nu sunt cu urnă, dar gropile în care se depun resturile sunt similare celorlalte²².

Inventarul este destul de bogat constând din ceramică, obiecte de podoabă (fibule, mărgelile, inele, brățări etc.) sau monede²³. Monedele descoperite se datează în a doua jumătate a sec. II. Ceramica este fără îndoială de factură romană, dar mai sunt piese lucrate cu mâna, printre care cești dacice ornamentate cu brâu alveolar, care pot fi considerate de factură

¹⁹ RA, p. 235, fig. 124.

²⁰ Tot aici pare să meționeze și V. Pinteș așezarea medievală, vezi V. Pinteș, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967, 525.

²¹ V. Pinteș, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967, fig. 1.

²² Doar unul din morminte avea o casetă de piatră, D. Protase, I. Țigăra, *Săpăturile de la Soporul de Câmpie*, Materiale V, 1959, p. 425.

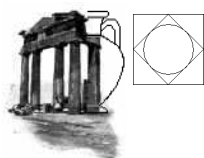
²³ Prezentat în rapoartele de săpătură amintite la n. 14.

locală. Populația este formată din autohtoni și coloniști, fiind, fără îndoială, una romanizată.

Au fost identificate și câteva bordeie²⁴, dar care aparțin așezări prefeudale care suprapune parțial necropola²⁵.

ROMÂNIA

M I N I S T E R U L C U L T U R I I
S I C H I T E I O R

DIRECTIA MONUMENTE ISTORICE SI MUZEE

Sos. Kiseleff, nr. 30

Tel./ Fax: + 402 1 222.82.39

713411 București

Tel. +40 21 224.44.21

FS-RAN 1

I. FIȘĂ SIT ARHEOLOGIC

- 1. Denumirea sitului arheologic: Iacobeni**
- 2. Denumirea sectorului arheologic:**
- 3. Codul RAN al sitului arheologic : 56933.01**
- 4. Județ: Cluj**
- 5. Localitatea (oraș / sat, etc.): Iacobeni**
- 6. Comuna: Ceanu Mare**
- 7. Punct: "Moara lui Gogoman"**

²⁴ D. Protase, I. Țigăra, *Săpăturile de la Soporul de Câmpie*, Materiale V, 1959, p. 430-31.

²⁵ Vezi D. Protase, *Șantierul arheologic Soporul de Câmpie*, Materiale VII, 1961, p. 430; V. Pinteș, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967.

8. **Adresa:** în dreapta drumului Ceanu Mare – Câmpia Turzii (DJ 150) și a Văii Largi.
9. **Reper:** Terenul de amplasament este adiacent drumului DJ150.
10. **Latitudine:** 46.67794
11. **Longitudine:** 23.99570
12. **Coordonate ST 70:** coordonate 423290.182/ 575635.993/ 354.739 m.
13. **Repere geografice:** Zona indicată se află la est de Dealul Cuntentit sau Hodaie, în zona Valea Largă, în dreapta acesteia.
14. **Repere hidrografice:** Valea Largă.
15. **Data primei cercetări a sitului:** 1959.
16. **Încadrare cronologică:** epoca romană – sec. II-III p. Chr; prefeudală-feudală – sec. V-VI, sec. XIII-XV.
17. **Referințe bibliografice:** Repertoriul Arheologic al jud. Cluj, p. 235-6; D. Protase, I. Țigăra, *Săpăturile de la Sopor de Câmpie*, Materiale V, 1959; D. Protase, *Șantierul arheologic Soporul de Câmpie*, Materiale VII, 1961; D. Protase, *Șantierul arheologic Soporul de Câmpie*, Materiale VIII, 1962; V. Pinte, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967.

11. La "Cuntentitul de sus" sau "Hodaie", au fost descoperite materiale arheologice ce indică localizarea aici a așezării medievale de la Iacobeni. De fapt, așezarea medievală suprapune parțial cimitirul roman, fiind descoperită atunci când au fost făcute cercetările arheologice de la cimitirul roman²⁶. Autorul amintește existența aici a două așezări, una prefeudală (sec. V-VI p. Chr.) și una feudală (sec. XII-XV p. Chr.), materialul arheologic identificat fiind descris în detaliu²⁷. Aici ar fi fost vechea vatră a satului, fără să știm motivul pentru care a fost mutată. Situl este înregistrat cu cod RAN 56933.02, și înscris în LMI cu codificarea CJ-I-s-A-07075.

²⁶ Cf. V. Pinte, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967, 525.

²⁷ V. Pinte, *Cu privire la așezarea feudală de la Sopor-Iacobeni*, ActaMN IV, 1967, *passim*.

Propuneri

Ca urmare a evaluării de teren desfășurate în comuna Ceanu Mare, am constatat existența mai multor situri arheologice, unele descrise anterior, dar nelocalizate precis pe teren. În cursul evaluării de teren siturile, cu câteva excepții, au fost înregistrate cu coordonate ST70, conform cu normele Ministerului și Patrimoniului Național. Așadar, arheologii Felix Marcu și George Cupcea propun mai multe zone de protecție a patrimoniului înregistrat, unele cu risc ridicat de distrugere. Acestea din urmă sunt în primul rând siturile romane de pe teritoriul comunei (nr. 1, 7, 10-11), marcate cu roșu în planul topografic, amenințate în primul rând de lucrările agricole. La toate siturile, în cadrul demarcației din plan, trebuie în mod obligatoriu realizate săpături arheologice de salvare în cazul unor lucrări de reamenajare în zonă. Prupunem supravegherea periodică a lucrărilor agricole, și a săpăturilor realizate în cimitirul din Boian, acolo unde a fost găsită stela funerară descrisă la pc. 2.

Arheolog expert

Dr. Felix Marcu

Arheolog specialist

George Cupcea

Cluj-Napoca

15.07.2010